

CYNGOR CYMUNED LLANYSTUMDWY

ADRODDIAD BLYNYDDOL

GWAITH Y FLWYDDYN RHWNG 01.04.2023 – 31.03.2024

Dyma adroddiad blynyddol Cyngor Cymuned Llanystumdwy sydd yn cofnodi'r gwaith sydd wedi cael ei gyflawni yn ystod 2023/2024. Dyma flas o waith y Cyngor Cymuned, a sut mae'r Cyngor yn gweithredu gyda'r gymuned i wella lles cymdeithasol, amgylcheddol, economaidd a diwylliannol yr ardal i bawb o bob oed.

Ardal Cymuned Llanystumdwy

Mae dalgylch y Cyngor yn Eifionydd, ac yn glwstwr o bentrefi bach a chanolig eu maint sydd wedi eu lleoli mewn cefn gwlad prydferth a thlws. Yma mae'r iaith Gymraeg i'w chlywed yn fwrlwm ac mae cyfoeth o ddiwylliant Cymreig ymhobman.

Asgwrn cefn yr economi leol yw'r diwydiannau amaeth, bwyd a thwristiaeth ac mae'r tirwedd yn gymysgedd o dir glas, corsdir, rhosydd a choedwigaeth sy'n ymestyn o lannau ac aber yr afon Dwyfach i ben Garn Bentrych (748 troedfedd uwchlaw'r môr)

Mae'r ardal yn ymestyn o'r rhan sydd ochr uchaf i'r rheilffordd yn Hafan y Môr, ymlaen am Broom Hall hyd at Rydygwystl ar hyd y briffordd heibio Castell Gwgan a Lodge Trallwyn cyn troi ar Bont Gydrhos draw am Fryn Mawr a Brychyni, cyffiniau Hendre Cennin a phen uchaf y Lôn Goed. Yna mae'n ymylu ar Gwindy Llecheiddior ac yna draw heibio Tŷ Cerrig a'r ddau Ystum Cegid, Gell a Phenybryn ar gyrion Cricieth, yna ar lwybr y rheilffordd ac i aber yr afon Dwyfor ac yna yn ôl am Hafan y Môr.

Gwybodaeth am y Cyngor

Roedd 1521 o etholwyr ar y gofrestr yng nghymuned Llanystumdwy yn ystod y flwyddyn yma.

Bu etholiadau fis Mai 2022, ac fe etholwyd y Cynghorydd Rhys Tudur yn Cynghorydd Sir dros ardal Llanystumdwy.

Mae pedair ward yn y gymuned a 15 cynghorydd wedi eu hethol rhwng mis Mai 2022 – Mai 2027 pan gynhelir etholiad eto:

- **Ward Llanybi** sy'n cynnwys ardaloedd Sardis, Pencaenewydd a Llanybi;
Cynghorwyr Angela Williams, Delyth Wyn Parry ac Euros Jones (o fis Mehefin 2023 ymlaen).
- **Ward Llanarmon** sy'n cynnwys ardaloedd Llanarmon, Chwilog ac Afonwen;
Cynghorwyr Aled Lloyd Evans, Aled Davies, Margaret Griffith, Rhys Tudur a Dylan Fón Thomas.
- **Ward Rhoslan** sy'n cynnwys ardal Rhoslan a draw i Ynys i ben uchaf y Lôn Goed.
Cynghorwyr Anwen Jones a Tegid Jones.

- **Ward Llanystumdwy** sy'n cynnwys ardal Llanystumdwy ac ymlaen am Benygroes Llanystumdwy.
- Cynghorwyr Sian Angharad Parry, Gareth Davies, Darren Morley, Sion Aled Jones a Miriam Williams.

Etholir Cadeirydd ac Is-gadeirydd yn y cyfarfod blynyddol bob mis Mai. Y Cyngorydd Sian Angharad Parry oedd Cadeirydd y Cyngor rhwng mis Mai 2023 tan fis Mai 2024, a'r Is-gadeirydd oedd y Cyngorydd Aled Lloyd Evans.

Staff

Un aelod o staff sydd gan y Cyngor Cymuned, sef Bethan Parry Jones, sy'n Glerc a Swyddog Ariannol Cyfrifol. Mae'n gweithio rhan amser am 35 awr y mis. Gellir cysylltu gyda'r Clerc drwy e-bost sef clercccllanystumdwy@gmail.com, llythyr i Derwen Gam, Chwilog, Pwllheli, LL53 6SP neu ffôn ar 01766 810 614.

Cyfarfodydd

Cynhelir cyfarfodydd arferol y Cyngor Cymuned yn fisol ar nos Iau cyntaf bob mis, heblaw am fis Awst. Cynhelir y cyfarfodydd yn Gymraeg. Yn ogystal â chyfarfodydd llawn y Cyngor cefnogir gwaith y Cyngor gan bwyllgorau sydd wedi'u sefydlu ac yn cyfarfod yn achlysurol i ystyried materion penodol megis cyllid, polisiau ac mae rhestr lawn ohonynt ar ein gwefan. Mae gan bob pwyllgor dermau ac aelodaeth benodedig sydd wedi ei gymeradwyo gan y Cyngor, ac sydd yn cael ei adolygu o bryd i'w gilydd.

Yn ystod y flwyddyn 2023/2024 fe gynhaliwyd rhai cyfarfodydd yn Neuadd Chwilog Chapel Pencaenewydd, a Neuadd Llanystumdwy hefyd yn ei tro. Bydd yr opsiwn o ddefnyddio cyfarfod o bell drwy ddefnyddio technoleg 'zoom' bob mis hefyd i'r rhai na all fod yn bresennol, ac roedd yn bosib cysylltu hefo'r Clerc i gael y linc.

Safle We

Mae gwybodaeth am y Cyngor Cymuned gan gynnwys rhaglenni cyfarfodydd, cofnodion, polisiau, canlyniad archwilio ac hysbysiadau ar safle We'r Cyngor: www.cyngorllanystumdwy council.org

Aelodaeth Allanol

Mae'r Cyngor yn aelod o Un Llais Cymru, sef y prif gorff ar gyfer cyngorau cymuned a thref Cymru. Mae hyn yn darparu gwasanaeth o roi cyngor cyfreithiol, cyngor ar wella darpariaeth gwasanaethau, hyfforddiant, materion polisi, a gwefan gynhwysfawr. Mae'r Cyngor yn ethol dau aelod i fynychu cyfarfodydd Pwyllgor Rhanbarthol Arfon Dwyfor Un Llais Cymru sydd yn cwrdd yn rheolaidd yn ystod y flwyddyn, sef yr Is-Gadeirydd a'r Clerc. Mae'r Clerc yn perthyn i'r 'Society of Local Council Clerks' (SLCC) sydd yn ffynhonnell gwybodaeth ac ymarfer dda yn y sector a hefyd yn cynnig cyrsiau hyfforddiant a chynadleddau, a'r 'Association of Local Councils' (ALCC).

Mae'r Cyngor yn ethol aelodau i gyrff allanol eraill, sef Bwrdd Llywodraethol ysgolion Chwilog, Llanybi, Llanystumdwy, ac O Ddrws i Ddrws.

Cyllid a gwariant

Mae'r broses o benderfynu ar lefel praesept Cyngor Cymuned Llanystumdwy yn cynnwys paratoi cyllideb ddrafft ar sail asesiad o sefyllfa ariannol y Cyngor gan ystyried y costau tebygol, cynlluniau ar gyfer prosiectau, gosod lefel ar gyfer cyfraniadau, o fewn y canllawiau sy'n cael eu cyhoeddi'n

flynyddol. Mae hefyd ystyriaeth o’r arian wrth gefn sydd gan y Cyngor er mwyn sicrhau gosod praesept priodol.

Penderfynwyd gofyn am £19,000.00 o arian praesept am y flwyddyn 2023-2024.

Bydd y Clerc yn anfon ebost misol drwy ffurf excel i’r cynghorwyr yn dangos y sefyllfa ariannol hyd at ddyddiad y cyfarfod ac hefyd rhagolwg o’r gyllideb hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae hyn yn cadw golwg fanwl ar y sefyllfa.

Prif ffynhonnell incwm y Cyngor yw’r praesept sydd yn cael ei osod yn flynyddol a’i gyflwyno i Cyngor Gwynedd ym mis Ionawr ar gyfer y flwyddyn ariannol ddilynol. Mae’r praesept yn cael ei gasglu ar ran y Cyngor gan Cyngor Gwynedd.

Mae’r Cyngor hefyd yn derbyn swm o arian unwaith y flwyddyn gan Gwmni Lightsource, sydd hefo paneli solar ar Fferm Gelli Gron, Pencaenewydd.

Crynodeb derbyniadau a thaliadau 2023/2024

	<u>Derbyniadau</u>	<u>Taliadau</u>
	<u>£</u>	<u>£</u>
<u>Praesept gan Cyngor Gwynedd</u>	<u>19,000.00</u>	
<u>Llog banc ac ad-daliad costau banc</u>	<u>79.26</u>	
<u>Cynnal Llwybrau (ad-daliad gan Cyngor Gwynedd)</u>	<u>417.80</u>	
<u>Treth ar werth</u>	<u>839.70</u>	
<u>Cwmni Lightsource-solar</u>	<u>5138.17</u>	
<u>Cyflog a chyllid y wlad</u>		<u>5929.35</u>
<u>Costau staff</u>		<u>292.00</u>
<u>Yswiriant</u>		<u>712.79</u>
<u>Gwefan</u>		<u>534.11</u>
<u>Archwilio cyfrifon</u>		<u>836.00</u>
<u>Cyfraniadau ariannol</u>		<u>9748.07</u>
<u>Torri gwair</u>		<u>1750.00</u>
<u>Toiledau cyhoeddus</u>		<u>2000.00</u>
<u>Arall</u>		<u>1912.04</u>
<u>Cyfanswm</u>	<u>25,474.93</u>	<u>23,714.36</u>

Fe wnaeth pob Cynghorydd ddatgan nad oeddent am dderbyn y £156.00 o lwfans yr oedd hawl ganddynt ei dderbyn yn unol ag adroddiad Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol.

Atebolrwydd

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu côd ymddygiad aelodau a cedwir cofrestr o fuddiannau ar gyfer pob aelod. Mae gofyn i'r cynghorwyr ddatgelu unrhyw fuddiannau sydd ganddynt am eitemau i'w trafod ar gychwyn pob cyfarfod a bydd y rhain yn cael eu nodi yn y cofnodion.

Mae cyfrifon y Cyngor yn cael eu archwilio gan archwilydd mewnol, sef Adran Archwilio Cyngor Gwynedd, a'r archwilio allanol gan Swyddfa Archwilio Cymru. Bydd canlyniad yr archwilio yn cael ei osod ar wefan y Cyngor Cymuned bob blwyddyn a nodwyd fod popeth yn iawn ganddynt.

Gwaith y Cyngor

Dyma grynoded o'r math o waith y mae'r Cyngor Cymuned wedi ei wneud yn ystod y flwyddyn. Bydd y rhaglen y cael ei roi ar y wefan ar y dydd Llun cyn y cyfarfod, a bydd y cofnodion hefyd yno i bawb ei gweld ar ôl iddynt gael eu awdurdodi yn y cyfarfod dilynol. Bydd y cynghorwyr ac aelodau o'r cyhoedd yn cysylltu hefo'r Clerc gan holi am wahanol broblemau sydd angen eu datrys, a byddant yn cael eu trafod yn y cyfarfodydd misol. Bydd y Clerc wedyn yn cysylltu hefo'r adrannau perthnasol/neu unigolion i geisio datrys yr ymholiadau.

- **Ceisiadau cynllunio** – bydd y cynghorwyr yn edrych yn fanwl ar y ceisiadau cyn gwneud penderfyniad ar unai gefnogi'r cais, dim gwrthwynebiad, neu wrthod. Bydd y Clerc wedyn yn anfon llythyr drwy ebost at Adran Cynllunio, Cyngor Gwynedd fel bod yr ymateb i'w weld cyn iddynt wneud penderfyniad terfynol.
- **Gwaith ar y ffyrdd yn y gymuned** – bydd yr Adran Priffyrdd yn anfon manylion am unrhyw waith sydd yn cael ei wneud o fewn y mis canlynol.
- **Cyngor Gwynedd/Un Llais Cymru/Llywodraeth Cymru** – derbynnir gwybodaeth am gynlluniau, deddfwriaeth newydd a bydd cyfle i'r Cyngor cymuned leisio barn ac ymateb.
- **Materion yn y gymuned** – bydd y cynghorwyr neu aelodau o'r cyhoedd yn gofyn i'r Clerc wneud ymholiadau am broblemau sydd yn dod i'r amlwg o dro i dro.

Dyma rai o'r materion a drafodwyd yn ystod y flwyddyn:

- **Cynhaliwyd yr Eisteddfod Genedlaethol Llŷn ac Eifionydd** ym Moduan yn ystod mis Awst 2023. Fe addurnwyd y pentrefi a'r ffyrdd drwy osod baneri, peintio arwyddion, potiau blodau.
- **Cynhaliwyd ambell sesiwn gofod cynnes yn Neuadd Chwilog a Phencaenewydd a darparu pryd cynnes.**
- **Cais i ostwng 'cerbiau' naill ochr i Bont Llanystumdwy** – ar gyfer cadair olwyn.
- **Sbwriel ar ochr y ffordd rhwng y Ffôr a Chwilog** – cadarnhâd gan Cyngor Gwynedd ei bod am gadw golwg ar y sefyllfa'n rheolaidd.

Ceisiadau am Gymorth Ariannol gan fudiadau o fewn dalgylch y Cyngor – derbynnir ceisiadau drwy lythyr yn cynnwys amlinelliad o'r union fwriad y gwneir gyda'r arian ac mae angen darparu mantolen ariannol gyfredol hefyd, cyn 15fed Ionawr bob flwyddyn.

Yna, bob mis Chwefror, bydd cyfarfod yn cael ei gynnal i drafod y ceisiadau ariannol a dderbyniwyd cyn 15.01.2024. Fe gyfranwyd at y ceisiadau am gymorth ariannol canlynol:

Clwb Ffermwyr Ifanc Llangybi
Clwb ffermwyr Ifanc Dyffryn Madog
Mynwent Capel Helyg, Llangybi
Mynwent Newydd Llanystumdwy

Mynwent Eglwys Llangybi
Mynwent Rydd ac Anenwadol Chwilog
Cymdeithas Adloniant Pencaenewydd
Cylch Meithrin Llangybi
Cylch Meithrin Chwilog
Neuadd Chwilog
Eisteddfod Chwilog
Menter y Plu
Clwb Pêldroed Llanystumdwy
Clwb Snwcer Chwilog
Elusen Ambiwylans Awyr Cymru
Tŷ Gobaith
Urdd Gobaith Cymru, Rhanbarth Eryri
Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd 2023, Llanymddyfri
Theatr Bara Caws
Radio Ysbyty Gwynedd
Talu am gysylltiad WiFi yn Neuadd Chwilog a Chapel Pencaenewydd

Gwaith barbio blynyddol ar y llwybrau.

Gwahoddir prisiau/tendr gan gontractwyr ar gyfer gwaith barbio a chlirio ar y llwybrau canlynol. Bydd angen cynnwys tystysgrif yswiriant cyfredol gyda'r cais.

- a. Llwybr swyddogol o Ffynnon Cybi i ben Garn Bentyrch, un toriad.
- b. Llwybr dan bont y rheilffordd i'r traeth yn Afonwen, dau doriad.
- c. Llwybr heibio Ynysgain Bach hyd at bont y rheilffordd, dau doriad.
- ch. Llwybr o'r ffordd fawr i fyny at fythynnod Tŷ Newydd, dau doriad.
- d. Llwybr Clawdd Llanw o Bontfechan dros y rheilffordd am Ty'n Morfa, dau doriad.
- dd. Ceg y llwybr ar hen ffordd Abercin, ochr y pentref i'r ffordd osgoi.
- e. Cadw safle bedd D. Lloyd George yn daclus yn ystod y tymor.
- f. Maenywern, Llanystumdwy – gwaith clirio tir y Cyngor ger y bont ac ar hyd y wal i fyny tuag at y Bedd.

Bydd y toriad cyntaf ganol Mehefin, a'r ail doriad ddechrau Medi.

Glanhau llochesi bws o fewn y gymuned – gwneir hyn 4 gwaith y flwyddyn.

Cae Chwarae Llangybi – mae'r Cyngor yn gyfrifol am y gwaith cynnal a chadw ar y cae chwarae, ac mae contract 3 mlynedd wedi ei wneud i dorri'r cae a'i gadw'n daclus rhwng Ebrill a Hydref, ac i lanhau'r matiau duon.

Derbynnir adroddiad blynyddol ar Gae Chwarae Llangybi gan 'Fields in Trust' – sydd yn nodi'n fanwl os oes angen gwneud unrhyw waith cynnal a chadw yno.

Diffibriliwr yn Rhoslan a Chapel y Beirdd – gosodwyd 2 diffibriliwr newydd fis Tachwedd 2022 oherwydd nad oedd un yn yr ardal. Trefnwyd i Cyngor Gwynedd osod polyn trydan ger y lloches bws yn Rhoslan. Fe dalodd y Cyngor Cymuned am y 2 gabinet ar gost o'i gosod. Derbyniwyd arian grant gan Llywodraeth Cymru i dalu am y 2 diffibrilwr.

Hysbysfyddau - mae gan y Cyngor bump ohonynt o fewn y gymuned er mwyn rhannu gwybodaeth hefo'r cyhoedd, yn Chwilog, Llanystumdwy, Pencaenewydd, Llangybi a Rhoslan.

Yn dilyn bob cyfarfod bydd crynodeb o'r materion a drafodwyd yn y cael ei rhoi yn y papur bro lleol, Y Ffynnon.

Pwrrpas yr adroddiad yma yw i nodi blaenoriaethau, gweithgareddau a chyflawniadau'r cyngor yn ystod y flwyddyn hyd at 31.03.2024, sydd yn ofynnol gan adran 52 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, a bydd yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol o hyn ymlaen.

Mae cynghorau cymuned a thref yn rhan o lywodraeth leol, maent yn cael eu hethol yn ddemocrataidd a gweithio ar y lefel mwyaf lleol er lles y gymuned. Mae'r cyngor yn gyfrifol am gynnal busnes cyhoeddus ac am wario arian cyhoeddus. Yn ôl y gyfraith, mae angen sicrhau fod y cyngor yn diogelu a defnyddio'r arian cyhoeddus a ymddiriedwyd iddynt mewn ffordd darbodus, effeithlon ac effeithiol, gan roi cyfrif priodol amdano. Gwneir hyn wrth gydymffurfio â gofynion cyfreithiol, a chyflawni'r canlyniadau gorau i'r cyhoedd.

Y Dyfodol

Ymateb i ymholiadau fel bo angen.

Parhau i gadw'r gymuned yn saff i bawb, ac yn le braf i fyw ynddo.

Llofnodwyd gan:

Cadeirydd: *Aled Lloyd Evans*

Clerc: *Bethan Parry Jones*

Dyddiad y cymeradwywyd gan y Cyngor – 3ydd o Ebrill 2025

Adolygir yn flynyddol.